

Om namnet *Krokr* se U 32, om *Diarfr* U 70.

U 191 är, av ornamentiken att döma, utförd av samme ristare som U 190. En egenhet för båda ristningarna är bruket av båda r-runorna *rr* i *fapurr* U 190, *purr* U 191.

De båda sista runorna 19—20 *ku* kunna givetvis suppleras på annat sätt. De kunna ha utgjort början av bönen »Gud hjälpe hans själ».

192. Sjöberg, Össeby-Garns sn.

Pl. 122.

Litteratur: D 2:119. UFT h. 10 (1882), s. 217; E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildning: Brate foto 1904 (ATA).

Runstensfragmentet låg enligt Dybeck »i södra sluttningen af en höjd i Sjöbergs vestra gärde». Brate fann det 1904 på samma plats, som han beskriver sålunda: »Denna höjd är invid samma dæld från Väsby framemot Garnsjön som Väsby-stenen [U 194], äfvenledes på dess norra sida, och skiljes blott genom en mellanliggande backe i åkerfälten från den backe, där denna ligger. Vattendraget i denna dæld var för en mansålder sedan uppdämdt, så att det kunde drifva en kvarn.» Gärdet kallas av Brate Knektstugärdet, efter Knektstugan, som finnes utsatt på Ekonomiska kartan — utan namn även på Topografiska och Geologiska kartan — o. 600 m. S om Sjöberg. Den äldsta kända platsen för runstensstycket var troligen belägen o. 500 m. VSV om Sjöberg (äldre: Söböringe) och o. 400 m. Ö om Väsby-stenen. Möjligen har stenen blivit funnen någonstades i åkerjorden och blivit upplagd på sluttningen. Den har sedermera blivit förd fram till gården och ligger nu i sydöstra hörnet av Sjöbergs trädgård.

Grå granit med synnerligen vacker och jämn, nästan slipad yta. 0,39×0,80 m. Ristningen synes ha varit omsorgsfullt ehuru ej särdeles djupt huggen, och runorna äro tydliga.

Inskrift:

... uk × ⁵purkrimr × - ...¹⁰

... ok Þorgrimr ...

»... och Torgrim ...»

Om namnet *Þorgrimr* se U 180. Namnets sällsynthet gör det sannolikt, att i de båda inskrifterna U 180 och U 192 avses samme man. Möjligen ha också de båda stenarna ursprungligen varit resta på samma plats, i närheten av det ställe, där fragmentet U 192 blev funnet. U 180 har i så fall blivit förd den långa vägen på Garnsviken till Garns kyrka.

193. Svista, Össeby-Garns sn.

Pl. 121, 122.

Litteratur: B 117, L 478, D 2:120. J. Bureus, F a 6 s. 137, F a 10:1 n:r 127, F a 5 n:r 504, F a 1 s. 107; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 172; UFT h. 10 (1862), s. 216; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 39, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: J. H. Rhezelius, teckning (i F a 10:1); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 117); Dybeck a. a.; Brate foto 1904 (ATA).

Runstenen står rest omkring 400 m. SÖ om Svista gård, i östra sluttningen av en bergbacke, som här går ned mot sjön, ej långt från stranden. Mitt emot på östra sidan av Garnsviken ligger lägenheten Udden (Hakinge udde). Ristningen är vänd österut mot sjön. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rydboholm».

I F a 6 uppges platsen vara »I Ösby sochn, wid Getans gård». (Möjligen är »Getans» en

Fig. 189. U 193. Svista, Össeby-Garns sn.
Efter teckning av Rhezelius.

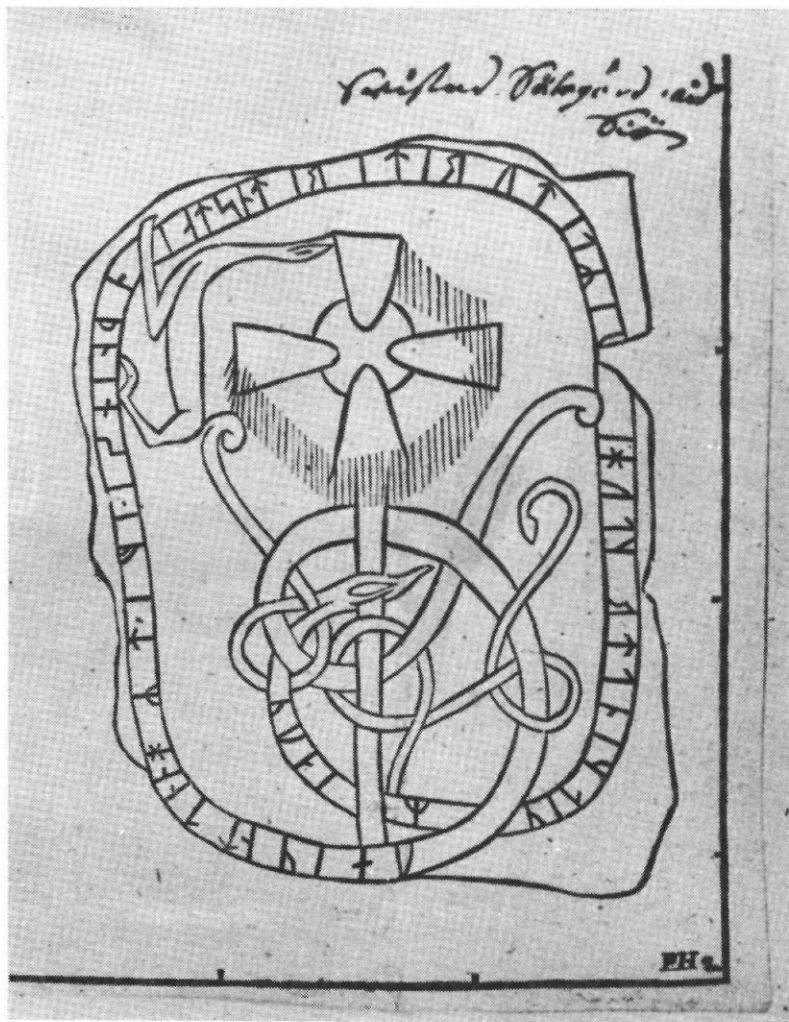

Fig. 190. U 193. Svista, Össeby-Garns sn.
Efter B 117.

felläsning av Bureus för Svistad.) Rhezelius (F a 10:1): »Widh Swijstadh». Bureus (F a 5): »Swiestad». Peringskiöld: »Swistad Sättegård vid Siön». Dybeck: »i Svistads hage på en höjd invid Garnsviken».

Gnejsgranit med här och var starka inslag av kvartskorn. Grå, men med i färgen starkt växlande yta. Höjd 1,76 m., bredd 1,32 m. Ristningen är grund, sannolikt även vittrad, svår att skilja från naturliga fåror. Den är utförd av en mindre skicklig ristare. Inskriften är synnerligen svårläst. Detta beror delvis på att den utgöres av vänderunor, osäkert formade.

Inskrift:

kuno auk inkialtr iluhi poh litu ritu rita stin abtir sihfasta buanta ku - u

Gunna ok Ingjaldr, Illugi, þau letu rettu retta stæin æptir Sigfasta, boanda Gunnu.

»Gunna och Ingjald [och] Illuge, de läto uppresa stenen efter Sigfaste, Gunnas man.»

Till läsningen: Inga skiljetecken finnas. Inskriften har inga stungna runor. 4 o har säkra bst, på v. sidan av hst. Följande runa är a, icke æ. Mellan 4 o och 5 a finnes ingen runa. Nedre delen av 6 u är fullt tydlig; övre delen är avskuren av en korsande slinga och synes aldrig ha varit huggen. Runorna 7—20 k inkialtr iluhi äro fullt säkra och utgöra det bäst bevarade stycket av inskriften. Mellan 15 r och 16 i finnes ingen runa, icke heller mellan 20 i och 21 þ. Ett stycke av stenens kant är här borta; förmodligen har skadan funnits redan vid stenens ristande, eftersom inga spår här finnas av runor. Bst i 21 þ är säker, ehuru ovanligt liten; nedre delen av hst är svag. Båda bst i 22 o, på h. sidan av hst, äro säkra och synas vara

ristade. Alla bst i 23 **h** äro fullt tydliga, särskilt den nedre vänstra. Runan kan icke vara annat än **h**, icke **n**, icke **u**, icke heller **r**. 24—35 **litu ritu rita** är tydligt. 35 **a** är efteråt inklämt mellan 34 **t** och 36 **s**. 28—31 **ritu** är förmodligen en felristning. Sedan ristaren med 28—30 påbörjat ordet **rita**, har han trott sig vara i ordet **litu** och därför i 31 **u** upprepat 27 **u**. Han har sedan fortsatt med 32—35 **rita**. Felristningen tyder, liksom mycket annat, bl. a. det oregelbundna avståndet mellan runorna, på att denne ovane ristare icke har före huggningen tecknat upp hela inskriften på stenen, såsom hos skickliga runmästare i regeln synes ha varit fallet. Runan 38 är **i**; en fördjupning på v. sidan av hst är en naturlig fåra. 39 **n** är säkert, likaså följande 40 **a**. Övre bst i 41 **b** är säker, den nedre något skadad. H. bst i 42 **t** är otydlig, men sannolik. 43 **i** är säkert. Hst i 44 **r** är säker, men endast svaga spår finnas av bst. 45—46 **si** tydliga. Följande runa (47) är svag, men mitt på hst finnas spår av huggning, som ge intryck av bst till **h**. 48—51 **fast** äro fullt tydliga; 49 kan icke vara **r**. Hst i 52 **a** står i kanten av en ojämn yta, vilket förklarar det långa avståndet till 53 **b**. Denna är mycket svag, men efter upprepad granskning ha vi funnit **b** vara sannolikt eller säkert. 54 **u** är likaledes otydligt; endast spår finnas av hst:s övre och bst:s nedre del. 55—58 **anta** äro säkra. Likaså 59 **k**. I 60 **u** är hst tydlig, liksom nedre delen av bst. Av följande runa (61) är hst klar, men inga säkra spår finnas av bst. 62 **u** är fullt säkert. Detta är med säkerhet inskriftens sista runa.

Axehielm (F a 6): **kuno r - im auk iair auk uhasfh litu ratu rata stain pasa iftr nsina potar**. — Rhezelius (F a 10:1): **kuno rim auk ikir auk uhasfh litu ratu rata stain pasa iftr nsina potar**. — Ha dorph och Helgonius (B 117): **kunir k inkialtr kluhi - ir litu riti rita stnia paiaasi - ifitr haalta kinu**. — Dybeck: **kunir uk inkialtr kluhi pir litu ritu rita staia paiaasi - ifi . . . h - anta kunu**. — Brate: **kunir uk inkialtr uk** (»med **u** otydligt men **k** mycket tydligt») **iluhi** (»alla runorna klara utom den första **i**, hvars sträckning är gropig och oklar, blott runans nedre del tyckes klar») **pir** (»**ir** äro klara») **litu ritu rita stnia** (»med förväxling af **n** och **a**») **pninsi** (»hvarmed förmodligen åsyftas **painsi**; många af runorna äro mycket gropiga, så att det är svårt att urskilja, hvad som är ristadt») **ifr** (bst till **r** äro »gropiga», men runan »gör intryck af **r**») **sir** - (**s** tydligt, av **r** äro blott hst och v. bst tydliga) **buanta** (»**anta** äro fullt tydliga, **n** något mindre tydligt och **b** otydligt, kan nästan blott förmodas») **kunu** (»hvars **n** dock är mindre tydligt»).

De mycket varierande läsningarna vittna tydligt om hur svårläst inskriften är. Mot 36—52 **stin abtir sihfasta** svarar exempelvis Brates **stnia paiaasi ifr sir**. Efter upprepade noggranna granskningar ha vi vunnit den övertygelsen, att vår läsning i allt väsentligt måste vara riktig.

Den dödes namn har alltså varit *Sigfasti*, en sidoförm till *Sigfastr*; om detta namn se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100. Stenen är rest av hans hustru *Gunna* och söner *Ingialdr* och *Illugi*. Om namnet *Gunna* se U 43, om *Illugi* U 41.

Brate har påpekat ett par ornamentala likheter med en runsten på Tierps kyrkogård, L 260, ristad av Åsmund Kåreson: korsets form och, möjligen, den djurkropp, som ristaren har tecknat innanför slingan i övre vänstra hörnet. Överensstämmelserna äro i själva verket mycket obetydliga. Att den säkre mästaren Åsmund skulle ha ristat den om ett osäkert handlag vittnande U 193, är fullständigt uteslutet.

194. Väsby, Össeby-Garns sn.

Pl. 123.

Litteratur: D 2:118. R. Dybeck, *Reseberättelse* 1868 (ATA); C. Säve i *VHAAkad:s Handlingar* 26 (1869), s. 362 n. 1; G. Stephens, *Some Account of Scandinavian Runic Stones which speak of Knut the Great* (i: *Archæologia*, Vol. 43, London 1871), s. 104 f.; UFT h. 10 (1882), s. 216; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 13, *Anteckningar* (ATA); O. von Friesen, *Historiska runinskrifter* (i: *Fornvännen* 1909), s. 58, *Upplands runstenar* (1913), s. 27, *Runorna i Sverige* (1928), s. 50, *Runorna* (1933), s. 208; E. Arup, *Danmarks Historie* 1, s. 132.

Äldre avbildningar: Dybeck a. a.; Brate foto 1916 (ATA).